

POSTANOWIENIE

Dnia 2 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Monika Koba

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku H. M.

przy uczestnictwie K. M.

o podział majątku wspólnego,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 2 kwietnia 2021 r.

na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Okręgowego w W.

z dnia 15 stycznia 2019 r., sygn. akt V Ca [...],

I. uchyla zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego w W. z dnia 15 stycznia 2019 r. sygn. akt V CA [...] w części oddalającej apelację wnioskodawczyni (pkt II);

II. zmienia postanowienie Sądu Rejonowego w P. z dnia 6 kwietnia 2018 r. sygn. akt I Ns [...] w ten sposób, że nadaje mu następujące brzmienie:

I. ustala, że w skład majątku wspólnego małżeńskiego wnioskodawczyni H. M. i uczestnika K. M. wchodzi następujące i pozostające do podziału składniki majątkowe:

1/ samochód osobowy R. o numerze rejestracyjnym [...] oraz numerze VIN [...] o wartości 12 600 (dwanaście tysięcy sześćset) złotych;

2/ wierzytelność z tytułu prowadzenia na rzecz uczestnika K. M. w Banku [...] S.A. z siedzibą w W. rachunku bankowego o nr [...] o wartości 1895,43 (tysiąc osiemset dziewięćdziesiąt pięć 43/100) złotych;

3/ wierzytelność z tytułu prowadzenia na rzecz uczestnika K. M. w Banku [...] S.A. z siedzibą w W. walutowego rachunku bankowego nr [...] w dolarach USA o wartości 1 146,49 (tysiąc sto czterdzieści sześć 49/100) złotych;

4/ wierzytelność z tytułu prowadzenia na rzecz uczestnika K. M. w Banku [...] S.A. z siedzibą w W. walutowego rachunku bankowego nr [...] w euro o wartości 4513,06 (cztery tysiące pięćset trzynaście 06/100) złotych;

5/ wierzytelność z tytułu prowadzenia na rzecz wnioskodawczyni H. M. w Banku [...] w W. S.A. z siedzibą w W. rachunku bankowego nr [...] wartości 8912,94 (osiem tysięcy dziewięćset dwanaście, 94/100) złotych;

6/ wierzytelność z tytułu prowadzenia na rzecz wnioskodawczyni H. M. w [...] Banku S.A. z siedzibą w K. rachunku bankowego nr [...] o wartości 0,67 (67/100);

7/ para foteli obitych materiałem w paski o łącznej wartości 400 (czterysta) złotych;

8/ stół okrągły o wartości 350 (trzysta pięćdziesiąt) złotych;

9/ kanapa w kolorze wrzosu o wartości 1800 (tysiąc osiemset) złotych;

10/ zdjęcie S. M. w ubraniu do chrztu w ramce o wartości 25 złotych;

11/ zdjęcie S. M. w stroju komunijnym ze świecą i obrazkiem w ramce o wartości 25 złotych;

12/ zdjęcie S. M. w czerwonym stroju z żółtą zabawką w ramce o wartości 25 złotych;

13/ zdjęcie S. M. ubranego w ciemny sweter z białym kołnierzykiem w ramce o wartości 25 złotych;

14/ zdjęcie S. M. - widok przez dziurkę od klucza o wartości 25 złotych;

15/ zdjęcie S. M. w jasnej bluzie trzymającego dłonie na biodrach o wartości 25 złotych;

16/ zdjęcie S. M. w jasnej bluzie trzymającego ręce przy kieszeniach od spodni o wartości 25 złotych;

17/ zdjęcie S. M. w bluzie na tle morza o wartości 25 złotych;

18/ zdjęcie S. M. z kotem o wartości 25 złotych;

19/ zdjęcie S. M. z wierszem w ramce o wartości 50 złotych;

20/ zdjęcie S. M. w stroju marynarza w ramce o wartości 25 złotych;

21/ zdjęcie S. M. z inną osobą w ramce o wartości 25 złotych;

22/ zdjęcie S. M. z zegarem w tle w ramce o wartości 60 złotych;

23/ zdjęcie S. M. w garniturze z muszką w ramce o wartości 60 złotych;

24/ zdjęcie S. M. z psem w ramce o wartości 60 złotych;

25/ zdjęcie S. M. w odwróconej czapce z daszkiem o wartości 25 złotych;

26/ zdjęcie S. M. przy mikrofonie o wartości 25 złotych;

27/ zdjęcie S. M. w czerwonym swetrze o wartości 25 złotych;

28/ zdjęcie S. M. grającego na flecie o wartości 25 złotych;

29/ nekrolog w ramce o wartości 30 złotych;

30/ kalendarz ze zdjęciem syna stron postępowania o wartości 50 złotych;

31/ pojemnik porcelanowy w kształcie jaja o wartości 200 (dwieście) złotych;

32/ kwota 62 495 (sześćdziesiąt dwa tysiące czterysta dziewięćdziesiąt pięć) złotych stanowiąca równowartość ruchomości zbytych przez H. M.;

33/ kwota 59 074,52 (pięćdziesiąt dziewięć tysięcy siedemdziesiąt cztery 52/100) złotych stanowiąca równowartość jednostek rozrachunkowych zgromadzonych przez H. M. w [...] Funduszu Emerytalnym;

II. ustalić, że H. M. dokonała nakładów na majątek wspólny H. M. i K. M. o wartości 845 280,40 (osiemset czterdzieści pięć tysięcy dwieście osiemdziesiąt 40/100) złotych;

III. ustalić, że K. M. dokonał nakładów na majątek wspólny H. M. i K. M. o wartości 20 000 (dwadziestu tysięcy) złotych;

IV. dokonać podziału majątku wspólnego H. M. i K. M. w ten sposób, że:

a/ składniki majątkowe wskazane w punkcie I ppkt 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 32, 33 przyznać na własność H. M.;

b/ składniki majątkowe wskazane w punkcie I ppkt 1, 2, 3, 4, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30 przyznać na własność K. M.;

c/ zasądzić od H. M. na rzecz K. M. tytułem dopłaty kwotę 56 366,03 (pięćdziesiąt sześć tysięcy trzysta sześćdziesiąt sześć 03/100) złotych płatną w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia następnego po terminie zapłaty do dnia zapłaty;

d/ zobowiązać H. M., aby wydała K. M. składniki opisane w pkt I ppkt 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30 w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się postanowienie;

V. zasądzić od wnioskodawczyni H. M. na rzecz uczestnika K. M. kwotę 10 000 (dziesięć tysięcy) złotych płatną w terminie 14 dni od uprawomocnienia się niniejszego postanowienia;

VI. zasądzić od K. M. na rzecz H. M. kwotę 422 640,20 (czterysta dwadzieścia dwa tysiące sześćset czterdzieści 20/100) złotych wraz z odsetkami ustawowymi:

a/ od kwoty 170 504,50 (sto siedemdziesiąt tysięcy pięćset cztery 50/100) złote za okres od dnia 5 stycznia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od tej kwoty liczonymi od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;

b/ od kwoty 146 175,84 (sto czterdzieści sześć tysięcy sto siedemdziesiąt pięć 84/100) złotych liczonymi od dnia 9 października 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od tej kwoty liczonym od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;

c/ od kwoty 500 (pięćset) złotych liczonymi od dnia 17 marca 2016 r. do dnia zapłaty;

d/ od kwoty 724,24 (siedemset dwadzieścia cztery 24/100) złotych liczonymi od dnia 22 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty;

e/ od kwoty 130 707,23 (sto trzydzieści tysięcy siedemset siedem 23/100) złotych liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty;

VII. oddalić w pozostałym zakresie roszczenia wnioskodawczyni H. M. i uczestnika K. M. podnoszone w ramach niniejszej sprawy o podział majątku wspólnego;

VIII. oddalić wniosek o nadanie orzeczeniu w części rygoru natychmiastowej wykonalności;

IX. ustalić, że każda ze stron we własnym zakresie ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie;

X. nakazać pobranie od wnioskodawczyni H. M. oraz uczestnika K. M. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w P. kwoty po 13 103,56 złotych tytułem nieopłaconych kosztów sądowych;

XI. w pozostałej części oddała obie apelację i skargę kasacyjną wnioskodawczyni, znosząc wzajemnie koszty postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 6 kwietnia 2018 r. Sąd Rejonowy w P. ustalił, że w skład majątku wspólnego małżeńskiego stron wchodzi następujące przedmioty majątkowe:

I.1 - samochód osobowy R. o wartości 12 600 zł,

I.2, 3 i 4 - wierzytelność z tytułu prowadzenia przez K. M. rachunku bankowego o wartości 1895,43 zł oraz rachunku walutowego w dolarach USA w kwocie 146,49 zł i walutowego w euro w kwocie 4513,06 zł,

I.5 i 6 - wierzytelność z tytułu prowadzenia przez H. M. rachunku bankowego o wartości 20 767,39 oraz rachunku bankowego o wartości 0,67 zł

I.7 para foteli wartości 400 zł,

I.8 stolik okrągły wartości 350 zł,

I.9 kanapa w kolorze wrzosu wartości 1800 zł,

I.10 zdjęcia i dyplomy wartości 1720 zł,

I.11 portrety syna stron wartości 180 zł,

I.12 list w ramce zdjęciowej wartości 50 zł,

I.13 nekrolog w ramce wartości 30 zł,

I.14 kalendarz ze zdjęciem syna stron wartości 50 zł

I.15 - pojemnik porcelanowy w kształcie jaja wartości 200 zł.

W pkt II dokonał podziału majątku wspólnego w ten sposób, że wnioskodawczyni H. M. przyznał składniki majątkowe wskazane w pkt I ppkt 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 i 15 natomiast uczestnikowi K. M. składniki majątkowe wskazane w pkt I ppkt 1, 2, 3, i 4.

W pkt III zasądził od wnioskodawczynie na rzecz uczestnika kwotę 82 255,40 zł tytułem dopłaty płatną w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się postanowienia z odsetkami ustawowymi,

W pkt IV zasądził od wnioskodawczynie na rzecz uczestnika kwotę 10 000 zł w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się postanowienia,

W pkt V zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwotę 390 551,36 zł

z odsetkami ustawowymi od wskazanych poszczególnych kwot,

w pkt VI oddalił pozostałe roszczenia stron podnoszone w ramach postępowania o podział majątku,

w pkt VII oddalił wniosek o nadanie orzeczeniu rygoru natychmiastowej wykonalności i w pkt VIII i IX rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Na skutek apelacji obu stron Sąd Okręgowy w W. zmienił powyższe postanowienie w ten sposób, że:

W pkt I.1 – wyeliminował z pkt I ppkt 10, 11, 12,

W pkt I.2 - po podpunkcie 9 dodał ppkt 10 - 28 z opisami poszczególnych zdjęć syna stron

W pkt I.3 – w punkcie I zmienił numerację i ppkt 13 oznaczył jako 29, ppkt 14 jako ppkt 30 i ppkt 15 jako ppkt 31,

W pkt I.4 – dodał w pkt I dodał ppkt 32 o treści: kwota 62 495 stanowiąca równowartość ruchomości zbytych przez H. M.,

W pkt I.5 - dodał ppkt 33 o treści: kwota 97 717,73 zł stanowiąca równowartość jednostek rozrachunkowych zgromadzonych przez wnioskodawczynię,

W pkt I.6 - po pkt I dodał punkty II, w którym ustalił, że H. M. dokonała nakładów na majątek wspólny stron w kwocie 833 045,94 zł i III, w którym ustalił, że uczestnik dokonał nakładów na majątek wspólny stron w kwocie 20 000 zł

W pkt I.7 - zmienił numerację i pkt II oznaczył jako IV i dokonał podziału majątku wspólnego stron w ten sposób, że:

W ppkt 1 - składniki majątkowe wskazane w pkt I ppkt 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 32, i 33 przyznał na własność wnioskodawczyni

W ppkt 2 - składniki majątkowe wskazane w pkt I ppkt 1, 2, 3, 4, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, i 30 przyznał na własność uczestnikowi

W ppkt 3 - zasądził od H. M. na rzecz K. M. kwotę 81 760,41 zł tytułem dopłaty,

W ppkt 4 - zobowiązał H. M., aby wydała K. M. składniki opisane w pkt I ppkt 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28 i 30

W pkt I ppkt 8 - wyeliminował pkt III postanowienia,

W pkt I.9 - zmienił numerację i pkt IV postanowienia oznaczył jako punkt V

W pkt I.10 - oznaczył pkt V postanowienia jako pkt VI i nadał mu treść:

„VI. Zasądził od K. M. na rzecz H. M. kwotę 416 522,97 zł wraz z odsetkami ustawowymi od szczegółowo wskazanych kwot,

W pkt I.11 - punkt VI postanowienia oznaczył jako VII, punkt VII jako VIII, punkt VIII jako IX i punkt IX jako X.

W punkcie II - oddalił obie apelacje w pozostałym zakresie i w pkt III rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Ustalił, że strony zawarły związek małżeński w dniu 18 czerwca 1994 r. i uczestnik miał dwoje dzieci z poprzedniego związku z obowiązkiem alimentacyjnym. Po rozwiązaniu stosunku najmu mieszkania w S. w 2006 r. strony otrzymały kwotę 34 541 zł tytułem zwrotu nakładów poniesionych na lokal oraz kwotę 7500 zł tytułem zwrotu kaucji. W dniu 11 września H. M. sprzedała należące do niej spółdzielcze prawo do lokalu w Inowrocławiu za kwotę 33 500 zł.

W dniu 25 października 1996 r. dokonała darowizny na rzecz brata J. P. w kwocie 4000 zł z przeznaczeniem na opłacenie nauki jego dzieci, a w roku 1997 r. otrzymał kwotę 7500 zł tytułem renty umownej. W dniu 15 stycznia 1999 r. zawarli umowę renty pod tytułem darmym w łącznej kwocie 29 000 zł płatną w ratach po 7250 zł raz na kwartał. Kolejną umowę zawarli w dniu 20 stycznia 2000 r. na kwotę 30 000 zł.

W dniu 2 kwietnia 1997 r. małżonkowie nabyli do majątku wspólnego niezabudowaną nieruchomość w K. za kwotę 82 000 zł. Na zakup nieruchomości uczestnik pożyczył od przyjaciela kwotę 30 000 zł.

W dniu 23 sierpnia 1999 r. uczestnik sprzedał należącą do majątku osobistego nieruchomość położoną we wsi G. za kwotę 33 460 zł.

Budowa budynku mieszkalnego w K. rozpoczęła się w sierpniu 2000 r. a zakończyła w 2006 r. W 2001 r. małżonkowie zaciągnęli kredyt w kwocie 300 000 zł na budowę domu. W dniu 15 marca sprzedali część działki nabytej wcześniej za 228 500 zł, która wpłynęła na rachunek bankowy wnioskodawczynie a częściowo została przyjęta przez nią w gotówce.

W 2002 r. wnioskodawczynie zaciągnęła u swojej siostry pożyczkę w kwocie 60 000 zł. W dniu 17 kwietnia 2003 r. strony zaciągnęły kredyt konsolidacyjny w wysokości 368 000 CHF, a następnie aneksowany do kwoty 417 383 CHF przeznaczony na spłatę innych kredytów i pożyczki pracowniczej oraz na dokończenie budowy domu. Po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej H. M. tytułem spłaty powyższego kredytu uiściła kwotę 571 631,49 zł a K. M. kwotę 20 000 zł. Pozostała kwota została spłacona z ceny uzyskanej za sprzedaż części nieruchomości.

W dniu 2 października 2003 r. uczestnik zawarł ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo - Kredytową Izb Lekarskich pożyczkę w kwocie 100 000 zł z przeznaczeniem na budowę domu a w dniu 29 kwietnia 2005 r. na kwotę 10 000 zł. Natomiast H. M. zawarła umowę kredytu na kwotę 60 000 zł.

Umową z dnia 5 kwietnia 2004 r. strony sprzedały część nieruchomości za kwotę 230 000 zł. W 2005 r. uczestnik nabył samochód R. o wartości aktualnej 12 600 zł.

W 2006 r. zmarł syn stron S. M. i ze względu na stan psychiczny wnioskodawczynie mieszkała z nią jej siostra. Z uwagi na narastający konflikt pomiędzy małżonkami w 2007 r. z nieruchomości wyprowadził się uczestnik a wnioskodawczynie mieszkała tam do sprzedaży. Uczestnik zachował klucze, pilota do bramy i hasła do alarmu i wielokrotnie wchodził do domu o różnych porach dnia i nocy w czasie obecności i nieobecności wnioskodawczynie.

W dniu 10 kwietnia 2006 r. ubezpieczyciel wypłacił wnioskodawczynie kwotę 5852,02 zł i drugi kwotę 29615 zł z tytułu trzech wypadków z 2007 i 2010 r. oraz kwotę 30 000 zł z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej po utracie osoby bliskiej.

W dniu 21 maja 2008 r. brat wnioskodawczynie J. P. przełał na jej konto kwotę 207 000 zł tytułem udzielonej pożyczki a wnioskodawczynie nie złożyła w Urzędzie Skarbowym stosownej deklaracji. Z tej kwoty wnioskodawczynie spłaciła część zadłużenia obciążającego majątek wspólny głównie w związku z kosztami poniesionymi celem upamiętnienia śmierci syna stron.

Sąd Rejonowy w P. prawomocnym wyrokiem z dnia 29 stycznia 2008 r., III RC [...] ustanowił z tym dniem pomiędzy stronami rozdzielność majątkową.

Została ustalona wysokość zarobków małżonków w latach 1994 - 2007 i stwierdzono, że w dniu 29 stycznia 2008 r. na rachunkach bankowych prowadzonych na rzecz wnioskodawczynie znajdowała się kwota 20 767, 39 zł i 0,67 zł a na rzecz uczestnika kwoty 1895, 43 zł oraz na rachunkach walutowych kwoty 146,49 zł i 4513,06 zł.

Do dnia 29 stycznia 2008 r. wnioskodawczynie zgromadziła w [...] Otwartym Funduszu Emerytalnym 2074,2460 jednostek rozrachunkowych, które w całości zostały przekazane do ZUS w związku z przyznaniem jej w 2009 r. prawa do wcześniejszej emerytury. Kurs jednostki rozrachunkowej na datę zamknięcia rozprawy wynosił 47,11 zł.

Ustalono, że w czasie trwania wspólności małżeńskiej strony nabyły 76 ruchomości, z których sześć zbyły na rzecz nabywców domu a z pozostałych w chwili zamknięcia rozprawy pozostały trzy, natomiast resztę wnioskodawczynie wyrzuciła. W skład majątku wchodziło czterdzieści jeden drobnych ruchomości oraz zdjęcia, nekrolog, dyplomy, gitara, narty, deska snowboardowa i zabawki syna stron, które zostały przez wnioskodawczynię darowane do GOPS za wyjątkiem zdjęć i dyplomów o wartości 720 zł, portretów syna stron o wartości 180 zł, nekrologu wartości 30 zł, listu wartości 50 zł, kalendarza wartości 50 zł oraz pojemnika porcelanowego wartości 200 zł. Wskazano również na ruchomości, które wnioskodawczynie nabyła po ustaniu wspólności ustawowej.

Po ustaniu wspólności wnioskodawczyni uiściła kwotę 7153 tytułem podatku od nieruchomości, kwotę 394,80 zł tytułem opłat na rzecz spółki wodnej, kwotę 6273,44 na koszty ochrony nieruchomości, kwotę 16 164,27 zł na ubezpieczenie nieruchomości, kwotę 6273,44 zł na koszty ochrony nieruchomości oraz kwotę 131 507 zł na koszty pielęgnacji ogrodu. Bez uzgodnień z uczestnikiem dokonała również nowych nasadzeń w ogrodzie, których koszt wyniósł 115 587,76 zł. Ponadto opłacała rachunki za energię elektryczną, wodę, wywóz śmieci, gaz i telefon. Wydała też kwotę 6000 zł na naprawę okien w budynku, kwotę 5200 zł na wymianę czujników systemu alarmowego, kwotę 1920 zł na bieżący serwis pieca, kwotę 180 zł na bieżący serwis systemu alarmowego i kwotę 158,60 zł na bieżący serwis kominów.

Dokonała także nakładów na nieruchomość w kwocie 1337,65 zł za naprawę prądu w garażu, kwocie 18 629,70 zł za naprawę dachu, kwocie 6116, 88zł za naprawę instalacji CO, kwocie 1145,71 zł za naprawę systemu alarmowego, kwocie 2056,46 zł za naprawę bramy, kwocie 5331,63 zł za wymianę filtrów w oczku czyli łącznie w kwocie 34 618,03 zł. Dokonała również innych nakładów w ogrodzie - wykopanie studni, zmiany aranżacji, wybudowania murków i donic, instalacji odwadniającej ogród i oświetlenia.

W dniu 28 maja 2015 r. strony zawarły ugodę, w której oświadczyły, że chcą sprzedać nieruchomość za kwotę 1 380 000 zł i otrzymaną kwotę wpłacą na całkowitą spłatę kredytu i wnioskodawczyni oświadczyła, iż jeżeli uczestnik przystąpi do aktu sprzedaży, zrzeka się połowy swoich roszczeń z tytułu rozliczenia nakładów z jej majątku osobistego, rozliczenia ciężarów i wydatków dokonanych z majątku osobistego z wyłączeniem spłat kredytowych oraz rozliczenia nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika. Uczestnik oświadczył, że uznaje roszczenie o spłatę połowy rat uiszczonych przez wnioskodawczynię.

W dniu 2 czerwca 2015 r. strony sprzedały nieruchomość w Koczarach za cenę po 690 000 zł na rzecz każdego z nich.

Sąd Okręgowy zasadniczo podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji a częściowo odmienne ustalenia poczynił w zakresie zagadnień dotyczących darowizn i renty dokonanej przez wnioskodawczynię na rzecz jej brata,

zaliczenia do majątku wspólnego przedmiotów stanowiących własność S. M. tj. dyplomów i zdjęć.

W ocenie Sądu Okręgowego twierdzenia wnioskodawczynie o pozornym charakterze umów darowizn i renty trzeba uznać za wiarygodne, bo dotyczyły wyłącznie okresu, w którym przepisy umożliwiały skorzystanie z ulg podatkowych a nadto nie zostało wykazane, że po stronie J. P. zaistniały w tym okresie jakiegokolwiek nadzwyczajne zmiany stanu finansowego, które wymagałyby wspomagania go w formie bezpłatnej pomocy.

Przedmioty należące do S. M. nie wchodziły w skład majątku wspólnego i nie podlegają podziałowi w tym postępowaniu. Do tego rodzaju przedmiotów należały dyplomy, które zostały wyeliminowane ze składu majątku wspólnego. Ponieważ nieprecyzyjnie został zredagowany pkt 10 wobec czego do majątku wspólnego zostały zaliczone szczegółowo opisane zdjęcia.

Pomiędzy datą ustania wspólności majątkowej a datą orzekania wnioskodawczynie bez zgody uczestnika rozdysponowała większością ruchomości wchodzących w skład majątku wspólnego i rozliczeniu podlegała ich równowartość w kwocie 62 495 zł. W skład majątku wspólnego wchodzi również kwota 97 717,73 zł stanowiąca równowartość jednostek rozrachunkowych zgromadzonych przez wnioskodawczynię w [...] Otwartym Funduszu Emerytalnym.

Łączna wartość majątku wspólnego wyraża się kwotą 204 570,77 zł a udział każdego z małżonków kwotą 102 285,38 zł, co wobec przyznania wnioskodawczynie składników o łącznej wartości 184 045,79 zł stanowi o dopłacie dla uczestnika kwoty 81 760,41 zł.

W zakresie żądań uczestnika dotyczących nakładów zasadne było rozliczenie kwoty 20 000 zł z tytułu spłaty kredytu hipotecznego, bo uczestnik nie wykazał, by spłacił kwotę wyższą. Nie ma podstaw by rozliczyć koszty ubezpieczenia wspólnego pojazdu, bo uczestnik nie wykazał aby opłaty dotyczyły tego pojazdu, który wchodził w skład wspólności majątkowej.

Co do nakładów poniesionych przez wnioskodawczynię Sąd Okręgowy podzielił zarówno ustalenia jak i rozważania Sądu pierwszej instancji. Nie były zbędne koszty napraw, konserwacji i utrzymania ogrodu bo skoro małżonkowie

zdecydowali się na jego obsadzenie rzadkimi roślinami, to mają obowiązek utrzymać go w stanie niepogorszonym. To, że uczestnik od lat uchylał się od udziału w zarządzaniu nieruchomością, nie zwalnia go od obowiązku poniesienia ½ kosztów niezbędnych do utrzymania nieruchomości. Natomiast do uzasadnionych kosztów utrzymania rzeczy wspólnej nie można zaliczyć kosztów nowej inwestycji, w tym zakupu nowych roślin o wartości 115 587,76 zł oraz nowych prac aranżacyjnych w ogrodzie.

Do uzasadnionych nakładów na rzecz wspólną Sąd drugiej instancji zaliczył koszty energii elektrycznej, dostawy gazu i wody w łącznej kwocie 103,886,43 zł, z tym że rozliczeniu z uczestnikiem podlega tylko połowa tej kwoty, bo wnioskodawczyni z jednej strony realizowała swoje osobiste potrzeby mieszkaniowe a w pozostałej części finansowała nieruchomość wspólną. Koszty telefonu czy wywozu śmieci wiążą się wyłącznie z faktem zamieszkiwania na nieruchomości wnioskodawczyni, ich poniesienie z punktu utrzymania nieruchomości wspólnej było zbędne. Rozliczeniu podlega zatem kwota 833 045,94 zł, w tym kwota 781 102,73 zł ustalona przez Sąd pierwszej instancji oraz kwota 51 943,21 zł stanowiąca ½ kosztów dostaw mediów.

Wnioskodawczyni otrzymała kwotę 65 467,07 zł z tytułu odszkodowań i zadośćuczynienia ale nie ma podstaw do twierdzenia, że kwota ta zasilila majątek wspólny przez nabycie jakiś składników lub spłatę zobowiązań.

W ocenie Sądu Okręgowego na dzień 28 stycznia 2008 r. na rachunku bankowym wnioskodawczyni znajdowała się kwota 8912,94 zł a w dniu 29 stycznia 2008 r. wpłynęło jej wynagrodzenie w kwocie 11 854,45 zł. Rozdzielność majątkowa została ustanowiona z dniem 29 stycznia 2008 r. i nie ma podstaw do uwzględnienia apelacji w tym zakresie, bo dotyczyło okresu wcześniejszego, przepracowanego w okresie wspólności małżeńskiej a wierzytelności z tego tytułu stanowią majątek wspólny.

Za niezasadny został uznany zarzut naruszenia art. 40c ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 111 i 111a ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych. Na datę ustania wspólności małżeńskiej w skład majątku wspólnego wchodziły jednostki

rozzrachunkowe zgromadzone przez wnioskodawczynię. Art. 31 § 2 pkt 3 i 4 k.r.o. wskazuje, że w skład majątku wspólnego wchodzą środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego każdego z małżonków. Od daty ustania ustawowej wspólności małżeńskiej do dnia orzekania zmienił się stan faktyczny i prawny uniemożliwiając rozliczenie tego składnika według zasad obowiązujących w pierwotnym momencie.

Zgodnie z art. 126 w zw. 128 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, w razie ustania wspólności ustawowej środki zgromadzone na rachunku członka funduszu, przypadające małżonkowi w wyniku podziału majątku wspólnego małżonków, są przekazywane na rachunek byłego małżonka w otwartym funduszu. Ponieważ wnioskodawczyni uzyskała prawo do emerytury, jednostki rozrachunkowe zostały przekazane do ZUS a umowa zawarta z OFE na mocy art. 111 a ust. 2b stała się nieważna z mocy prawa.

Okoliczności te uniemożliwiają podzielenie jednostek rozrachunkowych ale nie uchylają art. 31 § 2 pkt 3 i 4 k.r.o. i nie pozbawiają drugiego małżonka prawa do rekompensaty finansowej. Sytuacja finansowa osoby, której przysługują prawa do jednostek nie może ulegać zróżnicowaniu w zależności od tego, czy druga osoba uzyska prawo do emerytury i jej decyzji o przejściu na emeryturę wcześniejszą.

W ocenie Sądu Okręgowego żadna ze stron nie wykazała, że środki uzyskane ze sprzedaży spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu i gruntu w G. spowodowały zwiększenie majątku wspólnego. Podzielił natomiast stanowisko Sądu pierwszej instancji co do niewiarygodności faktu otrzymania przez wnioskodawczynię od brata kwoty 300 000 zł z uwagi na okoliczność spłaty przez brata pięciu osób oraz wysokość tej kwoty wynoszącej przed denominacją 3 000 000 000 zł oraz na okoliczność, że gdyby dysponowała taką kwotą, to nie byłoby konieczne korzystanie z kredytów i pożyczek. Słusznie została również pominięta pożyczka w kwocie 207 000 zł pobrana przez wnioskodawczynię od brata na tydzień przed ustaniem wspólności ustawowej bez zgody małżonka a czynność przekraczała zakres zarządu majątkiem wspólnym. Kwota ta mogłaby podlegać rozliczeniu pod warunkiem wykazania, że służyła do nabycia konkretnych

składników majątku wspólnego lub spłaty zobowiązań a temu wnioskodawczyni nie sprostowała.

Nie było sporne, że w czasie trwania wspólności majątkowej uczestnik zaspokajał potrzeby alimentacyjne dzieci z pierwszego związku, ale kwoty wydatkowane na alimenty nie podlegają rozliczeniu na podstawie art. 45 § 3 k.r.o. Wnioskodawczyni zawierając związek małżeński wiedziała, że uczestnik ma dzieci i będzie obowiązek alimentacyjny spełniał.

Nie ma podstaw do rozliczenia nieuzyskanych pożytków z najmu nieruchomości. Było niesporne, że przedmiotowa nieruchomość nie była wynajmowana, nie przynosiła dochodów i generowała duże koszty utrzymania ponoszone przez wnioskodawczynię. Uczestnik opuścił nieruchomość i nastąpił brak współdziałania małżonków w zarządzie, przy czym postawę uczestnika należy uznać za szczególnie naganną, bo nie ponosił żadnych kosztów utrzymania rzeczy i nie spłacał kredytu hipotecznego. Nie wykazywał żadnej inicjatywy w celu wynajęcia lokalu.

Zaakceptowane zostało orzeczenie w zakresie odsetek ustawowych od wartości części nakładów dokonanych przez wnioskodawczynię. Nie było podstaw do zasądzenia odsetek od każdej z rat kredytu, bo wymagalność roszczenia wobec współdłużnika aktualizuje się z chwilą wezwania do zapłaty (art. 455 k.c.) a żądania takie zostały zgłoszone dopiero w toku postępowania o podział majątku. Co do pozostałych nakładów odsetki prawidłowo zostały powiązane z uprawomocnieniem się orzeczenia, bo zasadność zaliczenia pewnych pozycji i wysokość nakładów wymagały skomplikowanego postępowania dowodowego i oceny sądu.

Na wysokość rozliczeń nie ma wpływu ugoda zawarta pomiędzy stronami, sprzeczne z zasadami uczciwości i odpowiedzialności za własne zobowiązania finansowe byłoby bowiem aprobowanie sytuacji, w której uczestnik miałby czerpać dodatkowe korzyści finansowe z braku zainteresowania swoim majątkiem. Wykorzystanie wnioskodawczyni dążącej do tego, by sprzedaż zakończyła się jak najmniejszą stratą i wprowadzenie do umowy postanowień korzystnych tylko dla jednej ze stron narusza zasady współżycia społecznego, a więc zawarte w ugodzie nieważne postanowienia umowne nie rzutują na ostateczne rozliczenia stron.

W skardze kasacyjnej od punktu I ppkt 2-6 i ppkt 10 - 33, punktu II w zakresie oddalenia apelacji wnioskodawczyni i III oraz IV ppkt 1-4, punktu VI ppkt 5 oraz punktu VII w zakresie oddalonych roszczeń wnioskodawczyni oraz punktu IX i X powyższego postanowienia wnioskodawczyni zarzuciła naruszenie art. 13 § 2 w zw. z 354 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 i 2 w zw. z 227 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c., 328 § 2 oraz 316 § 1 w zw. z 391 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. w zw. z 381 w zw. z 386 § 1 k.p.c. i art. 520 w zw. z 98 k.p.c. oraz przepisów prawa materialnego tj. art. 31 § 2 pkt 3 i 4 k.r.o. w zw. z art. 40c ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 111 i art. 111 a oraz art. 126 i 128 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych oraz art. 184 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, art. 212 § 1 w zw. z 45 k.c., art. 481 w zw. z 455 i 367 k.c., art. 376 § 1 w zw. z 370 k.c. i art. 30 § 1 k.r.o., art. 33 ust. 7 k.r.o., art. 45 § 3 k.r.o., art. 5 k.c., art. 45 § 1 w zw. z 43 § 1 k.r.o., art. 6 k.c., art. 58 § 2 w zw. z 65 k.c., art. 481 w zw. z 455 k.c., art. 6 k.c., art. 415 k.c. oraz art. 5 k.c. Wniosła o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wobec postawienia zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., wskazać trzeba, że stosownie do tego przepisu uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, W związku z art. 391 § 1 k.p.c. przepis ten ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym. Odpowiednie stosowanie art. 328 § 2 k.p.c. do uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji oznacza, że uzasadnienie to nie musi zawierać wszystkich elementów uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji; sąd odwoławczy obowiązany jest zamieścić w uzasadnieniu takie elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania, są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 6 lipca 2011 r., I CSK 67/11, nie publ. oraz orzecznictwo przytoczone w jego uzasadnieniu).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. może stanowić uzasadnioną podstawę kasacyjną jedynie wtedy, gdy skarżący wykaże, że z powodu wadliwości uzasadnienie uniemożliwia Sądowi Najwyższemu sprawdzenie prawidłowości orzeczenia. Taka sytuacja zachodzi, jeżeli uzasadnienie kwestionowanego orzeczenia nie ma wszystkich wymaganych elementów, bądź zawiera braki uniemożliwiające kontrolę kasacyjną (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 r., III CSK 120/09, wyrok z dnia 25 stycznia 2010 r., I UK 244/09, nie publ.). Motywy zaskarżonego postanowienia takich wadliwości nie wykazują, a omawiany przepis nie zawiera wymogu zamieszczenia w uzasadnieniu polemiki z argumentacją prawną strony, której sąd nie podzielił.

Odnosząc się do pozostałych zarzutów naruszenia przepisów postępowania stwierdzić należy, że w przeważającej części odnoszą się one do ustaleń faktycznych oraz oceny dowodów przez Sąd odwoławczy. Skarżąca przedstawia własną wersję stanu faktycznego i żąda rozstrzygnięcia na tej podstawie. Pomija jednak, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego zakaz oparcia skargi na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub dowodów, określony w art. 398³ § 3 k.p.c., oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku sądu drugiej instancji polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów. Również art. 398¹³ § 2 *in fine* stwierdza, że Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Argumenty podniesione w uzasadnieniu zarzutu i zmierzające do wykazania, że Sąd drugiej instancji naruszył określone w art. 233 § 1 k.p.c. granice swobodnej oceny dowodów nie mogą być zatem skuteczne. Sąd Najwyższy jest sądem prawa, a nie sądem faktu, i nie dokonuje kontroli prawidłowości oceny dowodów przeprowadzonej przez sąd drugiej instancji, jak również prawidłowości dokonanych ustaleń faktycznych.

Jednak w powiązaniu z zarzutami naruszenia prawa materialnego tj. art. 33 ust. 7 k.r.o., art. 31 § 2 pkt 3 i 4 k.c. w zw. z art. 40c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych niektóre ze wskazanych przepisów postępowania takie jak art. 321 k.p.c., 316 § 1 w zw. z 391 § 1 k.p.c. mają uzasadnienie merytoryczne,

choć skarżąca nie połączyła poszczególnych przepisów z kolejnymi argumentami przedstawionymi w uzasadnieniu.

Za słuszny trzeba uznać zarzut, że środki na rachunkach bankowych stron zostały ustalone w różnych datach. Obie strony pracowały i obu stronom służyła wierzytelność do pracodawcy o wynagrodzenie za styczeń 2008 r. Obie wierzytelności, zgodnie z art. 33 ust. 7 k.r.o. należały do majątku osobistego stron. Skoro rozdzielność ustanowiono z dniem 29 stycznia 2008 r., to ostatnim dniem wspólności majątkowej był 28 stycznia 2008 r. i na tę datę powinny być ustalane salda na kontach. Zwłaszcza, że data wpływu wynagrodzenia na konto zależała od pracodawcy a w stosunku do stron powinny obowiązywać takie same zasady obliczania majątku wspólnego. Z tej też przyczyny wierzytelność z tytułu prowadzenia przez wnioskodawczynię rachunku bankowego w Banku [...] w W. powinna wynosić 8912,94 zł a nie 20 767,39 zł.

Słusznie też zarzuca w części błędne rozstrzygnięcie co do rozliczenia jednostek rozrachunkowych OFE. Niewątpliwie środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego każdego z małżonków należą do majątku wspólnego (art. 31 § 2 pkt 3 k.r.o.). jednak zgodnie z art. 126 u.o.f.f.e. jeżeli małżeństwo uległo rozwiązaniu lub zostało unieważnione, środki zgromadzone na rachunku członka funduszu przypadające byłemu współmałżonkowi w wyniku podziału majątku wspólnego są przekazywane w ramach wypłaty dokonywanej przez otwarty Fundusz. Jest to zatem odrębny tryb rozliczania jednostek leżący w gestii Funduszu. Nie ma również wątpliwości, że z dniem ustalenia prawa do emerytury środki są przekazywane za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na dochody budżetu państwa a umowa z funduszem staje się nieważna z mocy prawa. Nie ma jednak podstaw do zakwestionowania zasady przyjętej przez Sąd drugiej instancji, że byłoby sprzeczne z zasadami współżycia, gdyby w sytuacji, gdy jeden z małżonków przechodzi na wcześniejszą emeryturę nie informując o tym drugiego małżonka, to tylko on korzysta z tych jednostek w zakresie emerytury i pozbawia drugiego prawa do należnej mu części. Skoro nie ulega wątpliwości, że w dacie ustania wspólności jednostki rozliczeniowe były, to należy je traktować tak jakby wnioskodawczyni pozbyła się ich bez zgody małżonka.

W tej sprawie mieć należy jednak na uwadze zakres żądania uczestnika, który wskazywał na wartość jednostek w kwocie 59 074,52 zł i wnosił o zasądzenie z tego tytułu $\frac{1}{2}$ tej kwoty tj. 29 537,26 zł. Nie było zatem podstaw do przyjęcia rzeczywistej wartości jednostek na datę orzekania i zasądzenia jej połowy lecz zgodnie z żądaniem uczestnika kwoty 29 537,26 zł.

Podzielić trzeba też zarzut skarżącej co do niezaliczenia do nakładów na nieruchomości wspólną opłat telefonicznych. Skoro umowę o świadczenie usług telefonicznych zawarł uczestnik, to do niego należała decyzja o kontynuowaniu umowy. Jego bierność nie może powodować konieczności ponoszenia pełnej opłaty za te usługi przez wnioskodawczynię, która w celu uniknięcia problemów z płatnościami uiszczając opłaty w kwocie 12 234,46 zł, a więc powinien jej zwrócić z tego tytułu połowę tj. kwotę 6117,23 zł.

Zważywszy na skomplikowaną strukturę orzeczeń Sądów obu instancji, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego i zmienił postanowienie Sądu Rejonowego nadając mu nowe brzmienie. Zmiana dotyczy punktu I.5, w zakresie stanu na koncie bankowym i I.33 w zakresie wartości jednostek rozliczeniowych, punktu drugiego II co do nakładów na majątek wspólny podwyższonych o koszty telefonu, punktu IV c w zakresie dopłaty należnej uczestnikowi (wartość majątku obniżyła się o 50.497,66 zł tj. do kwoty 154073 zł a zatem udziały stron wynoszą po 77 036,55 zł; wnioskodawczyni otrzymała o 50 643,21 zł mniej tj. rzeczy o wartości 133 402,58 zł a zatem dopłata wynosi kwotę 56 366,03 zł) i punktu VI w zakresie kwoty należnej wnioskodawczyni z tytułu nakładów podwyższonej o $\frac{1}{2}$ kosztów telefonu.

W pozostałej części skargę kasacyjną ocenić należy jako niezasadną.

Kwestia zdjęć syna stron nie może być traktowana jedynie w kontekście oświadczenia wnioskodawczyni, że wchodzi do majątku wspólnego. Są to przedmioty szczególne, stanowiące pamiątkę rodzinną zarówno dla wnioskodawczyni, jak i uczestnika. O ile dyplomy syna mogą być uważane za jego własność, jak to ocenił Sąd Okręgowy, o tyle zdjęcia stanowią przedmioty należące do całej rodziny. Zarzuty co do wyceny zdjęć zmierzają do zakwestionowania ustaleń w zakresie ceny i nie podlegają weryfikacji kasacyjnej.

Nie jest zasadny zarzut odmowy zaliczenia jako nakładów nowych nasadzeń roślin w ogrodzie oraz nakłady na nieruchomości polegające na budowie murków czy uzupełnieniu aranżacji. Nakłady te nie były konieczne do utrzymania nieruchomości w należyтым stanie i czynienie ich na tak duże kwoty bez zgody uczestnika nie może powodować obowiązku ich zwrotu. Pozostałe zarzuty i argumenty podniesione w uzasadnieniu skargi zmierzają do zmiany podstawy faktycznej i uwzględnieniu w tym zakresie stanowiska wnioskodawczyni i jej oceny materiału dowodowego, co jak wskazano na wstępie motywów jest w postępowaniu kasacyjnym niedopuszczalne. Brak jest również podstaw do zakwestionowania stanowiska Sądu drugiej instancji w części dotyczącej odsetek ustawowych, bo nie można mu przypisać nieprawidłowości w ustaleniu ich biegu początkowego.

Nie jest zasadny zarzut naruszenia art. 5 k.c. w odniesieniu do czynionych darowizn na rzecz dorosłego syna oraz kosztami utrzymania córki. Są to zachowania funkcjonujące w normalnie działających rodzinach oraz rodzinach rozbitych, ale utrzymujących więzi. Nie ma podstaw do przyjęcia, że uczestnik w ten sposób nadużył swego prawa podmiotowego. Gdyby takie wpłaty były czynione na rzecz syna stron, na pewno nie działałoby się to z naruszeniem wskazanego przepisu, a więc czynienie ich na rzecz dzieci uczestnika również go nie narusza.

Z tych względów orzeczono na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. i art. 398¹⁴ k.p.c.